

כאמ"ר קרן לא נבדקו... משה משה... (מאמר קצר על חשיבות התורה)

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו
מיסודה של עמותת "משולי ערינות"
רחוב שאגת אריה 17/25
קרית ספר 71919 מודיעין עילית
ארץ ישראל

גליון מספר 313

הוצגה ע"י בנים הנה"ג
ה"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

לע"נ ה"ר צבי בדר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת ה"ר אברהם אליעזר ז"ל

מסכת בבא בתרא דף מז – דף נג

בס"ד, יט' תשרי התש"ע.

ולחמריה לשחזור. משום, דאמרינן מדלא חזר ותבעו מבן הגולן כל ימי חייו, ולא תבע אלא לבן בנו, שמע מינה דבקושטא אודי מעיקרא. והרא"ש (בסימן ג) ביאר, דמיירי דאודי לבן בנו של הגולן עצמו (ועל פי שיטתו שהובא באות הקודמת), דכולי האי אינו ירא מהגולן, שמפני מוראו יודה גם בפני בן בנו.

ז) רשב"ם ד"ה לשון אחר כתוב בספרים, בסוה"ד, אבל הראשון נראה שאמר רבא ולא האחרון. ביאר המהרש"א, דהיינו משום דמשמע דקאי אמאי דאמרינן בסמוך, דאי לאו דאודי הוה ממטי ליה לשחזור, ועלה קאמר רבא דפעמים יש לו חוקה.

ח) גמ', היכי דמי גולן. פירש הרשב"ם בד"ה כגון, בתוה"ד, דיראים למחות בהן. וחזינן דפירש דמיירי לגבי חוקת ג' שנים. וכן ביאר בחידושי הרמב"ן. והריטב"א (בד"ה כרב כהנא) כתב, דדוקא לגבי חוקת ג' שנים מיירי הכא, אבל לענין דלא תהני ביה הודאה, בעינן לכולי עלמא דוקא דהורגין נפשות על עסקי ממון. אבל בעליות דרבינו יונה כתב, דהכא מפרשינן הא דאמר רבי יוחנן דלא מהני הודאה בגולן, ורבי יוחנן לשיטתו סבר דלא מהני הודאה אף בגולן שהחזק על שדה זו בגולנותא. נומכל מקום מבואר בדברי רבינו יונה דקאי הכא אף לענין חוקת ג' שנים].

ט) גמ', כגון שהחזק על שדה זו בגולנותא. ביאר בחידושי הרמב"ן, דמיירי בגולה והחזירה בית דין לבעלים, ואחר כך שוב החזיק בה ג' שנים. דאין לו חוקה לעולם על שדה זו, מחמת שהחזק עליה פעם אחרת בגולן. דאי מיירי בגוונא דגולה ולא יצא ממנה בינתיים, פשיטא דלית ליה חוקה, דהא כל היורדין לקרקע שלא בתורת מקח אין להם חוקה לעולם, וכל שכן גולן. ולהכי אמרינן "כגון שהחזק" ולא "כגון שגולה מתחילה".

י) גמ', שם. הקשה העליות דרבינו יונה, אמאי לא מהני הודאה לגולן שהחזק על שדה זו בגולנותא, הא על כרחך אינו ירא מפניו, מדיש לו חוקה בשאר שדות. ותירץ, דכיון שרואים שמסר נפשו לגוול אותה שדה, יראים מפניו כלפי שדה זו, ואם לא יודה לו ימסור נפשו להתעולל עליו ולמסרה לשחזור כדי לזכות בה. עוד הקשה, אמאי מהני גביו חוקה, נימא כיון שגולה נתיירא הבעלים מפניו, ולהכי לא מיחה. ותירץ, דכיון דלא ידעינן שגולה, לא חיישינן לתרתיה, לומר שגולה, וגם לומר שנתיראו הבעלים מפניו. [אמנם צריך עיון, דלכאורה הטענה דירא מפניו, אינה טענה ודאית. (א.ג.א.).

יא) [רשב"ם ד"ה סלקא דעתך אמינא אחולי אחיל, האב גבי דבן פירות שאכל וכו' ולפיכך לא ערער וכו' קמ"ל דלא מחיל. ולא דמי להא דלעיל (לה:)] דאמרינן דאפילו אי לפירי אחתיה, איבעי ליה למחויי, ואם לא מיחה הפסיד. דהכא שאני, דידוע הוא דאנן סהדי דמחיל גבי בנו ולהכי אינו מוחה, מה שאין כן התם היה לו לחוש שלא יאמינו לו דלפירי אחתיה. (א.ג.א.)

דף מז ע"ב

יב) גמ', במגורשת ואינה מגורשת וכו' בעלה חייב במזונותיה. פירש רשב"ם בד"ה מגורשת, דסלקא דעתך דמסר לה הבעל קרקע זו למזונותיה, ולא תהיה לה חוקה. והיר רמה כתב, דסלקא דעתך נמי דבכהאי גוונא לא יהא לבעל חוקה בנכסי אשתו, כיון שזון אותה מיכספה מיניה ולכך לא מחתה בו. יג) גמ', שם. פירש רשב"ם בד"ה מגורשת, דכיון דהתחיל בגרושין והא שונא

דף מז ע"א

א) רשב"ם ד"ה קבלן, ערב קבלן שקיבל המעות מידו של מלוה ונתן לידו של לווה. המרדכי (בפרק גט פשוט, סימן תרנ) תמה על דבריו, הא בנשא ונתן ביד אין למלוה על הלוח כלום, ואין כאן דין ערב קבלן. [ונכדאיתא לקמן (קע"ד)]. והש"ך (בסימן לו ס"ק ט"ז) כתב, דלא מאמין דיצאו דברים אלו מהרשב"ם. והתומים (שם ס"ק ז) תירץ, על פי דברי הרמ"ה שהובא בטור (סימן קטט), דהא דאמרינן בנשא ונתן ביד אין למלוה על הלוח כלום, היינו דוקא בקבלן, אבל כשאמר בלשון ערבות, לא נפטר הלווה, דמוכח מלשון ערבות דכוונתו לשעבד גם את הלווה. והוי כדין קבלן, דיכול לתבוע ממי שירצה, מהערב או מהללוה. והכא מיירי בכהאי גוונא, שאמר לשון ערבות, כדמשמע מלשון הברייתא לעיל (מו:): דקתני "ערב מעיד", דמאן דאמר קבלן נמי מעיד, על כרחך מפרש דנכלל בהא דקתני בברייתא ערב. ועיין באות הבאה.

ב) רשב"ם ד"ה ואמרי ליה, בתוה"ד, דאי לא היה ללוה בינונית לא ליגבי מלוה אלא מבינונית דקבלן. והתוס' בד"ה קבלן הקשו, דבגיטין (מט:): מוכח, דאי ליכא ללוה אלא זיבורית, לא גבינן מקבלן אלא זיבורית. והתומים (שם) תירץ, דלהכי פירש הרשב"ם בד"ה קבלן, דלא מיירי הכא בקבלן סתם, אלא בנשא ונתן ביד, ומכל מקום אמר לשון ערבות, וכמו שנתבאר באות הקודמת, דבכהאי גוונא עיקר שיעבודו על הערב, ולהכי גבי מיניה בינונית אף בליכא ללוה אלא זיבורית, ובכך חמיר טפי מקבלן סתם.

ג) גמ', ואמרי לה אינו מעיד דניחא ליה דליהווי בידיה תרויהו. והקשו התוס' בד"ה קבלן, דאי יטרוף מלוה מן הקבלן, יחזור הקבלן ויטרוף מן הלווה. והריטב"א תירץ, דניחא ליה בארעא דידיה, דבקי בה ובפירותיה.

ד) גמ', אי דאתו בטענתא דאבוהון אפילו הנך נמי לא. פירש הרשב"ם בד"ה אי דאתו, בתוה"ד, דכיון דאין לאב חוקה, גם הבן הבא מכחו אין חוקתו חוקה. אבל בעליות דרבינו יונה ביאר, דטעמא דלא מהני חוקת בן האריס, משום דהבא מחמת ירושה בלא טענה, צריך עדות דדר ביה אבוא חד יומא, וכדאמרינן לעיל (מא:), ובהכי איכא אמתלא לומר שקנאה אביו, ומסייעת אמתלא זו לחוקת הבן. אבל היכא דהאב אריס, לא שייך ביה עדות דדר ביה חד יומא, דהא בחוקת אריסות דר בה.

ה) גמ', בפנינו הודה לו. פירשו הרשב"ם בד"ה לא צריכא, ותוס' בד"ה כגון, שהודה לגולן עצמו. והרא"ש (בסימן ג) כתב, דאף כשהודה לבן שמכרה לאביו הגולן לא מהני, משום דהוצרך להודות בפניו ממורא האב. ועיין באות הבאה.

ו) רשב"ם ד"ה לא צריכא, בתוה"ד, אבל בן בנו של גולן יש לו חוקה אי אתי בטענה דאבוא דטעין מאבי ירשתי ואבי לא היה גולן. אמנם התוס' ד"ה פעמים בסוה"ד הקשו, אמאי בן בנו של גולן יש לו חוקה, דהא לא שכיח שיקנה בן הגולן אחר שכבר היתה בידו מאביו. ותירצו, דמיירי באמר בפנינו הודה. וביאר המהר"ם, דלתוס' לא הוה ניחא בפירוש הרשב"ם, דמיירי דאתי בטענתא דאבוא דהיינו בן הגולן, דאם כן פשיטא דיש לו חוקה. ועל כן פירשו, דמיירי דאתי בטענתא דאבי אביו, דהיינו הגולן, ומכל מקום מהני, והיינו משום שהודה בפניו. וביאר המהר"ם, דהא דמהני ההודאה שהודה לגולן כלפי בן בנו, אף דלא מהני כלפי בנו, דאי לאו דאודי הוה ממטי ליה

לדברי הרשב"א והר"ן שהובא באות הקודמת נחא קושיא זאת, דהשתא סלקא דעתין דרב הונא מיירי אף בתליוהו ויהיב, ולהכי מדמינן לה להא דיקריב אותו. אבל למסקנא דמיירי דוקא בתליוהו וזבין, אי אפשר לבאר דטעמא כדרב הונא, דהתם דומה לתליוהו ויהיב, ולהכי מיייתנין ראייה מינה דדברים שבלב אינן דברים (א.ג.). ותיריך, על פי מה שכתבו התוס' בכתובות (עח: ד"ה כתבינהו, בדבר הידוע לכל, לא מיקרי דברים שבלב, ושפיר הו דברים. ואם כן יש לומר דלולי טעמא דגמר ומקני, היה נחשב דבר גלוי וידוע לכל דלא נחא ליה, ולהכי לא הוה חייל. ורב הונא חידש דגמר ומקני, ואין הכוונה דודאי גמר ומקני, אלא דיש מקום לומר דגמר ומקני, וממילא אינו דבר גלוי דלא נחא ליה, ולהכי אף אם באמת לא נחא ליה, הוה דברים שבלב ואינן דברים. ואתי שפיר הא דבסוגיין בעינן להוכיח מהא דיקריב אותו וכו' לדינא דרב הונא, ובקידושין בעינן להוכיח מינה דדברים שבלב אינן דברים, דבאמת תרווייהו מוכח מינה, דחזוין דאיכא סברא דגמר ומקני, דאם לא כן היה דבר גלוי דלא נחא ליה ולא הוה מיקרי דברים שבלב. וכן חזוין דדברים שבלב אינן דברים, דאי לאו הכי, אכתי ניחוש דלא גמר ונתרצה.

דף מח ע"א

(א) גמ', יקריב אותו מלמד שכופין אותו. והקשו בתוס' ד"ה יקריב, מהא דאיתא בבבא קמא (מ). דחייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן. והרישב"א תירץ, דהאי קרא מיירי באופן שהפריש הקרבן ועדיין לא הקריבו, וכדאיתא בראש השנה (ו). ובכהאי גוונא כופין אף על חטאות ואשמות. עוד כתב, דבאיניש דאמיד, לעולם ממשכנין אף בחטאות ואשמות.

(ב) תוס' ד"ה יקריב, בתוה"ד, והא דאמר וכו' דעולה מכפרת אחייבי עשה וכו'. ובתוס' בראש השנה (ו). ד"ה יקריב תירצו, דכיון דאמרין ביומא (פג). דבעבר אעשה ועשה תשובה אינו זו משם עד שמוחלין לו, הרי בתשובה מתכפר, ולא דמי לחטאות ואשמות.

(ג) בא"ד, מקופיא מכפרת מקיבעא לא מכפרת. בהגהות הבי"ח (אות ה) ביאר, דמכפרת ועדיין קפוייה וצפה. והמהרש"ל ביאר, שאינו מכפר דרך קבע כמו חטאת, אלא מקופיא, והיינו דרך ציפות בעלמא. ובמהר"ם ביאר, דמכפרת על עוונות הקלים כמו דבר הצף על פני המים, אבל לא דבר הקבוע.

(ד) תוס' ד"ה אלא סברא הוא, ואם תאמר כיון דמסברא ידעינן וכו' אמאי איצטריך קרא גבי קרבן למיכתב דכופין אותו. כתב המהרש"א, דלא נחא לתוס' למימר דאתי קרא לחייב בית דין לכפותו, דהא בכל מצוות עשה נמי מוזהרין בית דין לכפותו, ולא בעינן קרא גבי קרבן. והביא, דהתוס' בראש השנה (ו). ד"ה יקריב תירצו, דאיצטריך קרא משום דכתיב לרצונו.

(ה) גמ', מודה שמואל היכא דיהיב זווי. כתב בעליות דרבינו יונה (בעמוד ב), דאפילו ביהיב ליה פחות משויו מהני, כיון שאין אונאה לקרקעות. והוכיח כן, מדמקשינן בסמוך ממימרא דרב ביבי דקרקע אין לו מעות יש לו, ואמאי לא מוקמינן לדרב ביבי, באופן שלא נתן כל דמי שווי הקרקע. ועל כרחך, דפשיטא לגמ' דאין לחלק, ולרב הונא לעולם קני. והרשב"א (בעמוד ב) פליג עליה, והקשה, דלא מסתבר שיתרצה המוכר להקנות הקרקע בפרוטה. ודחה הראייה מהא דלא מוקמינן לדרב ביבי בלא יהיב כל השיווי, דמשום דרב ביבי מילתא פסיקתא נקט, קרקע אין לו מעות יש לו, משמע דמיירי אף ביהיב ליה כל דמי הקרקע. [וכן משמעות הרשב"ם בד"ה אלא דכתב, דלא מפסיד מידי, ומשמע דבעינן כל דמי].

דף מח ע"ב

(ו) גמ', דלא ארצי זווי. בעליות דרבינו יונה הביא הגירסא דלא ארצי "ליה" זווי. וביאר, שלא החזיר לו המעות הרעות להחליף ביופות. ועיין בתוס' ד"ה ואפילו.

(ז) גמ', והלכתא בכולהו הוי זביניה זביני וכו' דהא אשה כשדה זו דמיא. הקשה בחידושי הגרע"א, לפי מה שפירש הרשב"ם בד"ה דלא ארצי זווי, דעל ידי דלא מנה הוי גילוי דעת דבעל כרחו מקבל, מה ראייה מקידושין,

לה לא יחד לה קרקע, כי בטורח יתן לה וכו'. ובעליות דרבינו יונה כתב, דכיון שהיא כנכריה אצלו, אינו בוטח בה למסור שדה בידה. והוא הדין בקיבל עליו לזון איש נכרי לחמש שנים, לא תלינן שיחד לו קרקע למזונות, דאין דרך למסור שדהו ביד אחרים. ודוקא לאשתו, שבטח בה לב בעלה, מוסר לה קרקע למזונות.

(יד) תוס' ד"ה מגורשת, וכגון שיחד לה ארעא אחריתי. ובעליות דרבינו יונה הקשה, אם כן פשיטא דיש לה חזקה, דודאי כיון שהיא ספק מגורשת לא ימסור בידה שדה סתם. ועוד הקשה, דכיון דסתמא קתני "אין לאשה חזקה", ליכא לאוקמה דוקא בכהאי גוונא דיחד לה, דכל כהאי גוונא הוה מפרש לה תלמודא.

(טו) רשב"ם ד"ה אין ראייתו ראייה, בתוה"ד, אבל אם נתן לו הגולן מעות בפני עדים ראייתו ראייה כדרב הונא לקמיה דאמר תליוהו וזבין זביניה זביני. כתב השיטה מקובצת בשם תוס' הרא"ש, דאין לדחות דרב הונא מיירי דוקא היכא דמעיקרא נחית לה על ידי תליוהו וזבין, אבל הכא דמעיקרא נחית לה בתורת גזילה ממש, נימא דתו לא יהני ביה המכירה. דחזוין לקמן (מח). דמקשינן אדרב הונא מלקח מסיקיקון, ולא חילקו דשאני התם דנחית לה מעיקרא בגזלנותא. ועל כרחך דסבירא לגמ' דאין לחלק בהכי.

(טז) תוס' ד"ה ומועמידין, גבי אומן נמי שייך שדה כגון אם הוא בנאי. כתב הנהיבות המשפט (סימן קמט, ס"ק י"ג) דמלשון התוס' משמע, שאף שאין ידוע שירד לקרקע זו בתורת אומנות, אלא רק ידוע שהוא בנאי, אין לו חזקה בשום קרקע. והיינו דלא כדברי הרמב"ם (בפי"ג מטוען ונטען ה"ד) שכתב, דאומנים שהיו בונים בקרקע או מתקנים אותה אין להם חזקה, ומשמע דוקא כשידוע שנכנסו לקרקע זו בתורת אומנות.

(יז) תוס' ד"ה אבל בשטר, בתוה"ד, ומסתבר דטעמא דרב כטעמא דשמואל וכו' ורב סבר אחריות טעות סופר. המהרש"א הביא, דבתוס' בגיטין (נח). ד"ה אבל כתבו, דלפי זה נחא מה דהקשו מעיקרא מכתב לראשון וכו', דהתם מיירי שכתב בפירוש שאינו מקבל אחריות, וממילא מודה רב דלא קנה. וכתב המהרש"א, דאין נראה דלכך כוונת התוס' דידן, דאם כן עיקר התירוץ חסר מדבריהם. אלא נראה דכוונתם, דדוקא בשטרי מקח וממכר סבר רב אחריות טעות סופר, ולא בשטרי מתנה, וההיא דכתב לראשון מיירי במתנה, כמו שכתבו בתחילת הדיבור.

(יח) גמ', אמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני. פירש רשב"ם בד"ה ואית דגרס, דדוקא במכר, אבל במתנה לא הויא מתנה. והרשב"א כתב, דהשתא סלקא דעתין דרב הונא מיירי אף במתנה, ורק במסקנת הסוגיא לקמן (מח).

מסקינן דרב הונא מיירי דוקא באיכא זווי. וכן ביאר בחידושי הר"ן, ובכך תירץ קושיית התוס' לקמן (מח). ד"ה אילימא. [וצריך ביאור היאך סלקא דעתין דמשום אונסא לחוד גמר ומקני אף בלא זווי, הא לית ליה תועלת כלל מההקנאה, וכדי להנצל מהיסורין דיו במה שאומר בפיו שרוצה. ובשלמא גבי זביני דקביל זווי, יש לומר דחפץ בקיום המקח כדי שיוכל לזכות במעות. ואולי יש לומר, דכיון שחפץ כל כך באמירה זו שאומר רוצה אני, כדי להינצל מהיסורים, ממילא נמשך ליבו בטבע אחר דיבורו, ואינו מדקדק לחשוב דלא כמו שאומר. וכעין מה שביאר החזון איש (חושן משפט ליקוטים סימן יט) הגמ' בבבא קמא (ק:), דדבר שהאדם עושה מתוך רצון גמור, אינו מדקדק להטיל בו תנאים, אף שהתנאי לטובתו, ואין לו הפסד מהתנאי. (א.ג.).]

(יט) גמ', אמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני מאי טעמא וכו' אלא מדתניא יקריב אותו וכו'. הקשה בחידושי הגרע"א, אמאי בעינן לטעמא דגמר ומקני כדבסמוך (מח), הא בלאו הכי כיון שאמר רוצה אני, יהני דקיימא לן בקידושין (מט): דדברים שבלב אינן דברים, ואף אי לא גמר ומקני, יהני. וכן מהאי טעמא יהני אפילו בתליוהו ויהיב בלא זווי. עוד הקשה, דבקידושין (שם) בעי להוכיח מהאי קרא ד"יקריב אותו וכו'", דדברים שבלב אינן דברים, ואם כן איך בעינן בסוגיין להוכיח מהתם דאגב אונסיה גמר ומקני. וכן קשה להיפך, איך בעינן בקידושין להוכיח מהתם דדברים שבלב אינן דברים, דהא יש לומר דטעמא כדרב הונא דתליוהו וזבין מהני. [נאמנם]

המענות לבעליהן על פי השטר. וכתב הר"ן (שם), דלפירוש זה, אפשר לומר, דאף בכתב ידן יוצא ממקום אחר בהימני, כיון שאין כאן עקירת השטר לגמרי.

ג) גמ', הני מילי על פה דלא אתי על פה ומרע לשטרא אבל בשטרא אתי שטרא ומרעא לשטרא. פירש רשב"ם בד"ה ומשני הני מילי, דכיון דשטר המודעא נכתב קודם לאשקלתא, להכי מהני. ובעלויות דרבינו יונה ביאר החילוק בין שטרא לעל פה, דמה שאמרה תורה אם לא יגיד וגו', דמינה ילפינן דכיון שהגיד אינו חוזר ומגיד, קאי לגבי עדות על פה, שמעידין בבית דין, ואין ללמוד מהתם לגבי עדות בשטר, דאלימא טפי, שאינה צריכה בית דין, דמיד כמי שנחקרה בבית דין דמי. ולהכי חוזר ומגיד על ידי שטר. ועוד, דדין כיון שהגיד נאמר כלפי בית דין, שאינן נזקקין לקבל עדות זו. אבל בשטר, דמאליו הוא כמי שנחקרה בבית דין, לא שייך האי דינא.

ד) גמ', לא לאיש חזקה בנכסי אשתו. פירש רשב"ם בד"ה אין לאיש, בסוה"ד, דאין דרך אשה למחות על בעלה, מאחר שזן אותה. והרמב"ם בפירוש המשניות (פ"ג משנה ד) כתב, שהאשה תותר לבעלה מנכסיה. וכן הרא"ש (בסימן ג) כתב, שאין האשה מקפדת על בעלה, ולכך לא מחתה. וכן כתב המאירי לעיל (מב.). [ולא הזכירו דהיינו משום דזן אותה]. [ואין להקשות, לסברת הרשב"ם, אמאי גבי מגורשת ואינה מגורשת אמרינן לעיל (מו:)] דהן כשאר כל אדם, הרי הוא זן אותה. דהא כתב הרשב"ם (שם) בד"ה מגורשת, דהוא שונא אותה. וכיון ששונאים בודאי תמחה בו אף שזן אותה. (א.ג.). והנימוקי יוסף (כב: בדפי הר"ף) כתב, דמפני אימת בעלה לא רצתה למחות. ובפסקי הרי"ז כתב, דכיון שהבעל כמו אפוטרופוס על נכסיה לפיכך לא חששה למחות בו.

ה) תוס' ד"ה דכתב לה, וצריך לומר דכתב לה נמי ובפירותיך. והרשב"א כתב, דבעינן שיכתוב ובפירותיך ובפירי פירותיהן עד עולם, דאם לא כן, אכתי יש לו פירי פירות, כדאיתא בכתובות (פג:), ואם כן יש לתלות מה שהכניס הפירות דהוא משום דזכאי בהם ליקח בהם קרקע לאכול פירותיה.

ו) גמ', בכותב לה ועודה ארוסה. כתבו בעלויות דרבינו יונה והרשב"א, דלאו דוקא כותב, דאפילו באמירה בעלמא מהני, וכדתני רבי חייה בכתובות (פג:). האומר לאשתו.

ז) גמ', שם. כתב בחידושי הרמב"ן בכתובות (פג:). דבמסתלק ועודה ארוסה, מהני אפילו לנכסים שנפלו לרשותה לאחר מכאן. והרשב"א (שם) פליג עליה. וכתב הר"ן בכתובות (מא: בדפי הר"ף), דדוקא בעודה ארוסה יכול להסתלק. אבל קודם ארוסין, לא מהני הסילוק, כיון שאין לו שייכות בנכסים כלל.

ח) תוס' ד"ה וכדרב כהנא, בתוה"ד, ויש לומר דשאני התם שעושה תנאי גמור. ביאר בחידושי רבי שמעון שקופ בכתובות (סימן מט), דמהני התנאי להפקיע דין "שאר כסות", משום דאם יחול חיוב ל"שאר כסות" ממילא יפקעו הקידושין מחמת התנאי, וממילא יפקע נמי החיוב ל"שאר כסות", להכי לא חייל מעיקרא, דכל דבר שאם יחול יגרום שיתבטל, לא חייל כלל. [ועיין בחידושי מרן רי"ז הלוי (בריש הלכות נזירות)].

ט) בא"ד, סלקא דעתך דהוי פיטומי מילי כדאמרינן באיזהו נשך (בבא מציעא סו:). דלאשה איבעי לה לאתנויי ובעל קא מתני. כתב בספר משמרות כהונה, דתוס' דידן פליגי אתוס' (בבבא מציעא סו:). בד"ה פטומי מילי, שכתבו, דדוקא כשעמדו לגמור המקח בלא התנאי, והיה מצטער הלוקח על כך שלא רצה המוכר להתנות, ולא רצה להניח המקח משום כך, משום הכי הוי פיטומי מילי בעלמא. אבל היכא דמתחילת הדברים פתח המוכר והודיע שמוכר בהאי תנאי, אף דהתנאי לטובת הלוקח, הוי תנאי גמור, דודאי לא נתכוין ללקחו אלא בהאי תנאי כמו שפתח המוכר.

דף מט ע"ב

ו) גמ', נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה. פירש הרשב"ם בד"ה נחלה, כגון נחלה דרבנן. וכן פירש הרשב"ם (בעמוד א) בד"ה בעודה ארוסה. וכן כתב בעלויות דרבינו יונה, וביאר, דפירוש "ממקום אחר", היינו

דסתם קידושין בפרוטה, ואין שם מה למנות, ולא שייך האי גילוי דעת, וכן בשטר וביאה לא שייך כלל.

ח) תוס' ד"ה ואפילו, בתוה"ד, היינו כי אמרו בפנינו הודה וכו' שלא ראו נתינת המעות. והמאירי ביאר, דמיירי שלא נתן לו מעות מיד, אבל נתן לו לאחר זמן. ומסקינן, דאף בכהאי גוונא קיים המכר, דמאחר שאומר שיתן לו, מקנה לו מעכשיו לכשינתן. והביא, דיש אומרים, דלא קנה אלא אי יהיב ליה המעות מיד.

ט) גמ', מר בר רב אשי אמר באשה ודאי קידושין לא הוו. כתב הרמב"ם (בפ"ד מאישות ה"א), דהיינו דוקא באנסו את האשה, אבל באנסו את האיש וקידש, קידושיו קידושין. וביאר המגיד משנה, דהטעם דבאנסוהו לאיש לא אפקעינהו רבנן, כיון שיכול לגרשה בעל כרחה אם ירצה. מה שאין כן באשה, דאם היו חלין הקידושין, לא היתה יכולה להפקיע עצמה ממנו אלא ברצונו. והטור (באבן העזר סימן מב) הביא דעת רב אלפס ובעל העיטור, דאף בכהאי גוונא, אין קידושיו קידושין. וכן כתב המאירי, וביאר, דחשיב כתליוהו ויהיב, כיון שאינו מקבל מעות. והביא יש אומרים, דלא הוצרכנו לנתינת זוזי, אלא במקום שנחסר, וכגון במכירת קרקע, דאינו גומר ומקנה אלא על ידי מעות. אבל בקידושין דלא חסר בה מידי, כל שאמר רוצה אני גמר ומקנה. וחסרון הפרוטה שנותן לה, וכן מה שנאסר בקרובותיה, אינו נקרא חסרון לענין זה. והרשב"א בקידושין (ב). ביאר דעת בעל העיטור, דהוי כתליוהו וקנה, ודוקא תליוהו ומכר מהני, ולא תליוהו וקנה. והרשב"א פליג וכתב, דכיון דבתליוהו ומכר גמר ומקני, כל שכן בתליוהו וקנה.

י) רשב"ם ד"ה והלכתא, בסוה"ד, וכגון דאמר רוצה אני. והטור (בסימן כה) לא הזכיר דבעינן שיאמר רוצה אני. וכתב הדרישה (ס"ק א), דאף דבהדיא אמרינן בבבא קמא (סב:). דרב הונא מיירי דוקא באמר רוצה אני, סבירא להטור דרוצה אני לאו דוקא, אלא בזה שמקבל הדמים מהאנס, אמרינן ודאי שאגב אונסו נתרצה. והבית יוסף כתב, דאפשר שכל ששתק וקיבל הדמים, קרינא ביה כאומר רוצה אני.

יא) רשב"ם ד"ה ואמרו אמנה, בתוה"ד, וזה שיעבד לו נכסיו מעכשיו וכו'. וכן כתב רש"י בכתובות (יט:). ד"ה עדים. וכתב הר"ן (שם ו: בדפי הר"ף), דהוצרך רש"י לפרש כן, משום דאי הוי מוקדם, ודאי משוו נפשייהו רשעים בהכי, ואין צריך לטעמא דעדים אעוולה לא חתמי דאמרינן התם (יט:). ואף דאמרינן בבבא מציעא (יג:), דאסור לכתוב שטר ללוה כשאין מלוה עמו, בגוונא דאיכא למיחש שיכתוב בניסן ולא ילוה עד תשרי, ואתי למיטרף לקוחות שמניסן שלא כדון, הכא ליכא למיחש שמא לא ילוה כלל ויבא לגבות מלקוחות שלא כדון, דלא שכיח שלא ילוה כלל, כמו שלא ילוה עד תשרי, ולכך מדינא אינו אסור, אלא משום "אל תשכן באהליך עוולה".

דף מט ע"א

א) גמ', וזה לא ניתן ליכתב, ופירש רשב"ם בד"ה ומר, דכתיב "אל תשכן באהליך עוולה", ועדים אעוולה לא חתמי. וכתב התומים (בסימן מו, באורים ס"ק קלא), דכיון שאסור לעשות כן, אם חתמו על שטר אמנה, נפסלים לעדות, ולכך אין נאמנים. והקצות החשן (בסימן לה ס"ק ד) כתב, דאין הדעת נותן לומר שיפסלו לעדות מחמת כן, דהא מהאי קרא ד"אל תשכן באהליך עוולה" ילפינן נמי לענין משהה שטר פרוע בתוך ביתו, וכן ספר שאינו מוגה. ולא יתכן שנפסל בכך לעדות. ואפילו בחתמו על שטר שיש בו ריבית כשרים לדעת התוס' בבבא מציעא (עב:). ד"ה שטר, ובודאי אין לך עוולה גדולה מזו. ועל כרחך צריך לומר, דאף דלא נפסלו לעדות בכך, מכל מקום אינן נאמנים לומר שעשו שלא כהוגן. ובשב שמעתתא ז, פרק ה) הוסיף, דהיינו דוקא כשאין נאמנין בתורת עדות שלא מכח מיגו, אבל כשנאמנותן מכח עדות, נאמנין אף על מעשה רשע, ודוקא לפסול עצמן אין נאמנים בכהאי גוונא.

ב) גמ', שזה ניתן ליכתב. פירש רשב"ם בד"ה מודעא, שהרי ניתן להכתב דמצוה קעבדי להציל האנוס. וכן פירש רש"י בכתובות (יט:). ד"ה מודעא. והבעל המאור (שם ו: בדפי הר"ף) פירש, דמודעא ניתן ליכתב להחזיר

הרמב"ן, דהיינו הך, ואמאי חשבינן הנך לתרי שדות. ולכך פירש הרמב"ן, דשדה אחת כתב לה, דהיינו תוספת כתובה, ואחת שייחד לה לכתובתה דהיינו אפותיקי. [ועיין **תוס' לעיל** (מט:): ד"ה ה"ג, ונראה דגם להם הוקשה כן].

(ב) גמ', אילימא למעוטי שאר נכסים. פירש רשב"ם ד"ה הכי גרסינן ואחת, דשאר נכסים היינו נכסים וקרקעות דבעל המשועבדין לה. אבל בחידושי הרמב"ן כתב שפירושו אינו מחזור, אלא דהכוונה לנכסי צאן ברזל שהכניסה לו בשומא, והכי פירושו, דמקשינן דהנהו ודאי דהויא איבה, שהרי אם פחתו, פחתו לו, ומצי אמר לה עיניך נתת וכו', וכל שכן בנכסים דידיה, שאין לה עליהם אלא שיעבוד, דבדואי מציא אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי, ודאמרינן שאר נכסים, היינו נכסים דידיה, דהא מתניתין נכסי אשתו קתני, ועוד דנכסי הבעל פשיטא, ולא שייך לומר כן כלל.

(ג) תוס' ד"ה אילימא למעוטי, בתוה"ד, לכך נראה לר"י לפרש כו' וג' שדות לאו למעוטי כו'. ביאר המהרש"א, דאין כונתם לומר, דמשום דיוקא דמקחו קיים נקט לרבותא ג' שדות, דהוה סלקא דעתך בהו דמקחו בטל לאלתר כיון דיחדן לה. דהא שפיר יש לפרש, אף אליבא דר"י כפירוש רשב"ם ד"ה דהויא לה, דנקט ג' שדות לרבותא הא גופא דמקחו בטל, דבשאר נכסים כל שכן דהויא לה איבה. אלא כונת תוס' לומר, קושטא דמילתא, שהאמת כן, דגם בג' שדות מקחו קיים עד שעת טריפה, דאם לא כן הוה לה לגמ' לומר דזה אתי למעוטי.

(ד) בא"ד, ויש ליישב פירוש הקונטרס. וכן תירץ המרדכי גיטין (סימן שצ"ה), וביאר, דבשלש שדות אפילו הבעל יכול לחזור בו, ולומר מכירתו אינה כלום, אבל בשאר שדות המקח קיים, שאין הבעל יכול לחזור, והאשה היא תטרוף ותאמר נחת רוח עשיתי לבעלי.

(ה) בא"ד, שם. הקשה בחידושי הגרע"א (השלם), היאך היה סלקא דעתך לומר דלא סבירא ליה לרש"י כן, הא מעצם קושייתו מוכח דסובר כן, שהרי אם למד בטל משעת טריפה, לא קשיא מידי, דהרי פשיטא דאף דיכול למכור, יכולה היא לטרוף מהלקוחות, ונשאר בצריך עיון גדול.

(ו) רשב"ם ד"ה כי איתמר, בתוה"ד, שבעל אין יכול למכור אלא הפירות שהן שלו בחייו וגם הגוף אם תמות אשתו. אבל בחידושי הרמב"ן כתב, דמכירת הגוף אינה יכולה לחול, שהרי לא היה לו קנין הגוף, והיאך ימכור מה שאינו שלו. והביא, דכן איתא בירושלמי כתובות (פ"ט ה"א), דמכר הוא ומתה היא מכרו בטל, דדמיא לבן שמכר בחייו אביו, ומת אביו. וכתב, דלשון הגמ' דזבין איהו ומית, לאו דוקא מית, ונקט ליה אנב אשה.

(ז) גמ', ואיבעית אימא אמאי דאמר כו' אלעזר כו'. פירש רשב"ם ד"ה ואי בעית, דאמימר למד מדברי ר' אלעזר, דאם יש לאחד גוף ולאחר פירות, אין יכולים למכור לאחרים, ואפילו מכרו תרווייהו, וגם לא זה לזה, דתרווייהו לא הוו בעלים. אבל בחידושי הרמב"ן כתב, דאמימר סברא בעלמא הוא דקאמר, דכי היכי דלא מיקרי מיוחד לאחד מהם לדין יום או יומים, הכי נמי אין מכירתן מכירה. וכתב התומים (סימן קנ"א סק"א), דיש לומר, דהרמב"ן סובר דהאשה יכולה למכור לבעלה, שהרי בלאו הכי, סברא דחוקה היא לדמות בין מכירה לדין יום או יומים, והבו דלא לוסקיף עלה, ולכך האשה מוכרת לבעלה, דבלאו הכי יש לו חלק בו בקנין פירות, והיא מבטלת זכותה ומוכרת לו הכל. אבל להרשב"ם דילפינן דין מכירה מדין יום או יומים, אין יכולה למכור לבעלה. ושיטת רבינו גרשום לקמן (עמוד ב' ד"ה ר' אלעזר) והיר"מ"ה (אות קצ"ג), דודאי גם לאמימר אם תרווייהו מכרו הוה מכירה, ולא אמרינן בגמ' אלא איבעית אימא טעמא אחרינא, להא דאם מכרה האשה ולא מכר הבעל שלא הוה מכר, דאין צריך לתקנת אושא אלא משום דר' אלעזר. וכן ביאר האב"י עזרי (פכ"ב מאישות הט"ו) בשיטת הרמב"ם.

(ח) רשב"ם ד"ה הבעל מוציא, בתוה"ד, משום איבה. אבל בשיטה מקובצת בכתובות (עח:): פירש הטעם לתקנת אושא, דאם לא כן, כל אשה שבעולם לא היתה מנחת ירושתה לבעלה, אלא היתה נותנת לבניה או לאחיה. [ולענין לשון "כל אשה" עיין ברשב"ם לעיל (לח). ד"ה מאי הוה ליה].

(ט) רשב"ם ד"ה ואי בעית, בתוה"ד, אין כח לשניהם למכור דלא זה קרוי

מתקנת חכמים. אבל הרשב"א כתב, דאפילו אי ירושת הבעל דאוריתא יכול להסתלק קודם הנישואין. דכיון דאינו זוכה בירושתה אלא על ידי מעשה הנישואין, בעודה ארוסה מצי להסתלק ממנה. מה שאין כן בירושת אביו דממילא קא אתיא. וכן כתב הר"ן בכתובות (מא. בדפי הרי"ף), וביאר, דגבי ירושת אביו כיון שראוי ליורשו בכל שעה הרי הוא כאילו זכה בה לענין דלא סגי בסילוק, אף דלענין מכר או מתנה לא מועיל, והיינו משום דהוי דבר שלא בא לעולם. עוד ביאר, דהא דמיתנינן לדרבא ד"כל האומר אי אפשר בתקנת חכמים", היינו לומר, דלא תימא דרב כהנא סבר ירושת הבעל דאורייתא, ודוקא משום הכי מהני סילוק, אבל במידי דרבנן כגון פירות נימא דעשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, קמשמע לן דחכמים לא קפדי בהכי.

(יא) גמ', יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניוזנית ואיני עושה. כתבו התוס' (בסוף ד"ה וכדרב כהנא המתחיל בע"א) דכשרוצה חוזרת בה. אבל בעליות דרבינו יונה כתב, דשוב אינה יכולה לחזור בה. ואלמלא כן לא היה מעשה ידיה שלה, כיון שהיה הבעל מחויב ועומד במוזנותיה כל זמן שתחזור ותתבע מוזנות. והריטב"א בכתובות (נח:): ביאר סברת התוס', דמוזנות דכל יומא חוב הוא באנפי נפשי. והביא בשם חידושי הרא"ה כתובות (שם) שסובר שאין יכולה לחזור בה, דלא ליהו מילי דרבנן כי חובא.

(יב) רשב"ם ד"ה כדרב הונא, בתוה"ד, כל שכן וכל שכן שאם אמר איני מקבל עלי תקנת פירקונה ואיני חושש בפירות וכו' שמועיל התנאי. כתב בהגהות הרא"מ הורביץ, דמהלשון "כל שכן וכל שכן" נראה שצריך להגיה שאם אמר אני מקבל תקנת פירקונה. לולי דברי התוס' בד"ה יכולה, דגרסו בדברי הרשב"ם אני מקבל.

(יג) תוס' ד"ה יכולה, בתוה"ד, משמע, לטובת האשה ניתקן. הקשה המהרש"א, אם כן היכי אמרינן בסוגיין דהבעל מצי להפקיע תקנת פירות. ומשום דלטובתו תיקנו, כמו שביארו התוס' (בעמוד א') בד"ה וכדרב כהנא, והא לא ניתקן לטובתו אלא לטובת האשה. ובספר כוס הישועות כתב, דבסוגיין מיירי שהבעל מפקיע עצמו מזכות הפירות, אבל עדיין חייב לפדותה. וכן כתב הרשב"א בכתובות (פא). בחד תירוצא.

(יד) בא"ד, שאני פירות משום דידו כידה שהוא זוכה בגוף הקרקע. הקשה בחידושי הגרע"א, דהאי טעמא לא שייך אלא לגבי הנכסים הקיימים כבר ברשותה, אבל לגבי נכסים שיפלו לה בירושה מכאן ולהבא, לא.

(טו) גמ', תימא נחת רוח עשיתי לבעלי. וביאר הרשב"ם בד"ה תימא, דלא דמי לתלוייהו וזבין דזביניה וזביני, כיון דליכא אונס כל כך לא גמרה ואקנייה. ובחידושי הרמב"ן כתב, דאדרבא, אי לא הוי אונס כל כך, ודאי צריך לקנות. ולהכי פירש, דהכא מיירי דוקא בדלא יהיב לה זווי, ולהכי לא קנה. והא דלא מוקמינן למתניתין מאי ראייה יש בשטר מכר כגון דיהב לה זווי קמייהו. דמכל מקום פשיטא דאין לו חזקה, דדילמא במתנה נתנה לו, או שהיא יראה למחות, להכי אוקמה בנכסים שאינה עושה לו בהן נחת רוח בגופן אלא שאינה מוחה בו בפירות, דאי לא תימא הכי לדידך נמי לוקמה בדקבילה עלה אחריות דמקחו קיים, כדתניא בהדיא בגיטין (נח:).

(טז) גמ', הא ראייה יש תימא נחת רוח עשיתי לבעלי. ופירש רשב"ם בד"ה הא ראייה, דאם מכרה לו אשתו נכסי מלוג קנה. והקשה בפירוש רבי יצחק מקרקושא (תלמיד רבינו יונה), הא מוקמינן למתניתין באופן שאין לבעל פירות, ובכהאי גוונא פשיטא שלא שייך נחת רוח עשיתי לבעלי, דכיון שמפסדת מיד פירותיה ודאי יש לה למחות בו. דדוקא במידי דההפסד רק לאחר מיתה וגירושין יראה למחות, שמא יאמר עיניך נתת בגירושין ומיתה. ותירץ, דמתניתין מיירי בכל גוונא, בין בסתם נכסי מלוג שאוכל הבעל פירות, ובין באופן שכתב לה דין ודברים, ובתרווייהו קתני דאין לאיש חזקה. אלא דרבותא דמתניתין דוקא באופן שאין לה פירות.

דף נ ע"א

(א) רשב"ם ד"ה ואחת שוחד לה, לא נכתב בתוך השטר כו'. והיינו, דשדה אחת כתב לה בכתובה, ושדה אחת ייחד לה אחר נישואין. והקשה בחידושי

בעליו כו'. ביאר הריטב"א, דכיון שאי אפשר לאחד מהם, לברור חלקו לעצמו ולהפרידו מחלק חברו, אינו חשוב ממונו, לענין שיוכל למכור חלקו לתנו לשום אדם.

ז) בסוה"ד, ומתני' רבנן דפליגי עליה דר' אלעזר. והריטב"א תירץ עוד בשם יש אומרים, דנהי שאין יכולים למכור לעלמא, מכל מקום זה לזה יכולים למכור או ליתן, שאין חלק הזוכה מעכב לו בקנינו. וכתב, דאין צריך לזה, כיון דאוקימנא למתני' כשהכל שלה, דכתב לה דין ודברים אין לי.

יא) תוס' ד"ה ישנו בדין יום, בתוה"ד, איזוהו יום שהוא כיומים כו'. ביאר ה"עב"ץ, דפירושא דקרא, או יום שלם כשל בראשית וכלילי שבת ויומו, או יומים מעת לעת, אפילו מחצות יום לחצות יום, או מחצות לילה לחצות לילה.

יב) תוס' ד"ה קסבר קנין פירות, דאי משום דדריש כו'. כתב המהרש"א, דכן יש לפרש בדברי ר' יהודה, דקסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, משום דדריש כספו, והרי הכא נמי כתיב תחתיו, ומנא ליה דכספו דייקא טפי מתחתיו. אבל הקשה, אמאי אמרינן דר' יוסי מספקא ליה בקנין פירות אי כקנין הגוף דמי, ולא אמרינן דקראי תרווייהו דייקי, וכדקאמר זה מפני שהוא כספו וזה מפני שהוא תחתיו ושניהם בתורת ודאי. וסיים, דיש ליישב. וכתב

בשיח השדה (ח"ב) **בקונטרס ישוב הדעת**, דהישוב הוא, דאי הוה פשיטא ליה דקנין פירות כקנין הגוף או לאו כקנין הגוף, היה מכריע הי קרא דוקא, כמו שהכריעו ר' מאיר ור' יהודה, וסיים דפשוט.

דף נ ע"ב

יג) גמ' ואמר רבא מאי טעמא דרבי אלעזר. הקשה הרש"ש לעיל (עמוד א'), מהיכי תיתי לומר דהיינו טעמא דר' אלעזר, אמאי לא נימא, דסבירא ליה דבעינן תרווייהו כספו ותחתיו, כיון דתרווייהו כתיבי. ותירץ, דתחת ידו דקרא היינו כפשוטו, שמת מיד ולא עמד יום או יומיים, ולישא תחתיו שבדברי התנאים, הוא לטעם דלכך קרינן ליה כספו, הואיל והוא תחתיו לפירות, וקנין פירות כקנין הגוף. ובוזה אתי שפיר דלא שייך לומר דבעינן תרווייהו משום דכתיבי. **ובתורת חיים לעיל** (עמוד א') כתב, דליכא למימר דדריש תרווייהו לחיובא, דהא הכא נמי איכא למידרש תרווייהו לפטורא.

יד) גמ', לא יוקם כי כספו הוא כספו המיוחד לו. ביאר הריטב"א, כלומר כספו המיוחד לו לעשות ממנו מה שירצה, למעוטי כי האי גוונא. ובוזה אשמעינן קרא, שאינו יכול להקנות זכותו לאחרים, דאם היה יכול, אמאי לא חשיב כספו המיוחד, או לראשון דאית ליה קנין פירות וכקנין הגוף דמי, או לשני אם לאו כקנין הגוף דמי, דהא ליכא ספיקא קמיה דקדושא בריך הוא, ועל כרחך דאין יכול למכור מי שאין לו גוף ופירות.

טו) תוס' ד"ה קנין פירות לאו, בסוה"ד, והא דלא מייתי בהשולח הך דהכא. **ובתוס' סוכה** (כד.) **ד"ה רבי**, **ובתוס' גיטין** (כה:) **ד"ה רבי תירצו**, דהכא שאני דכתיבי קראי כספו ותחתיו. [אמנם תוס' דידן לשיטתם **בתוס' לעיל** (עמוד א') **ריש ד"ה קסבר קנין**, שהמחלוקת כאן על כרחך תליא אי קנין פירות כקנין הגוף]. **ובחי' דרשב"א גיטין** (מח.) תירץ, דאורחא דתלמודא הכי, מייתי קצת בחדא מסכתא, ומייתי כולה במכילתא אחריתי.

טז) תוס' ד"ה וספק נפשות, ואין נראה דבלאו הכי. עוד הקשה **הקובץ שיעורים** (אות רכ"ג), דבלאו הכי אי אפשר להרוג מספק, דהוי ספק רציחה שלא כדין. וכתב **המצפה איתן**, **דבפסחים** (יב.) איתא כפירוש הקונטרס, ויישב דברי התוס', על פי מה שכתב שם **הצל"ח** דאיכא התם ב' ספיקות לחיוב, ומשום הכי צריך קרא לפטור, אך פירוש הקונטרס אינו מתיישב בכך.

יז) גמ', אין מחזיקין בנכסי אשת איש. פירש הרשב"ם ד"ה **אין מחזיקין**, דמציא אמרה על בעלי סמכתי שהוא ימחה. והי' רמ"ה (אות קצ"ז) הוסיף, דכיון דהפירות לבעל לא איכפת לה למידע במאן דאכיל להו לפירי. וכתב, דכן הדין במאן דזבין פירי דארעיה לראובן שלש שנים, ואתא שמעון ואכלינהו לפירי שלש שנים, לית ליה חזקה, דטעין הבעלים דסבר דשמעון בראשית דראובן ירד ולכך לא מיחה. [וצריך לומר, דהא דאיתא **לעיל** (מו:), אריס שהוריד אריסין יש לו חזקה דלא שביק איניש להא, היינו משום דחולק

דף נא ע"א

א) גמ', אמר להו מסתברא אמרי כדר' יוסף. פירש רשב"ם ד"ה **מסתברא אמרי**, דדייני גולה בכל ענין פליגי אדרב. וביאר **בכוס הישועות**, דלפי זה רב לא אמר כלל דהלכה כדייני גולה, והתלמידים הם שסברו דהדר ביה ופסק כדייני גולה. והרי"ף (כו. מדפי הרי"ף), לא גרס אמר רב הלכה כדייני גולה, אלא "מסתבר טעמייהו", וקא מפרש רב, דמסתבר טעמייהו לגוונא דר' יוסף. והי' רמ"ה (אות קצ"ח) כתב, דקיימא לן כר' יוסף דמסתבר טעמיה, ועוד, דרב הודה לדייני גולה דמסתבר טעמייהו כדר' יוסף.

ב) רשב"ם ד"ה ודייני גולה, שמואל וקרנא בפרק ראשון דסנהדרין. העיר הרש"ש, דלפנינו שם איתא קרנא לחוד בלא שמואל. **ובמסורת הש"ס סנהדרין** (שם) כתב, דודאי הרשב"ם גרס כן בגמ', שהרי חזר על זה בד' מקומות (עיין **ברשב"ם לקמן** (ע.) **ד"ה דייני גולה**). וכן ברבינו גרשום כתב, שמואל וקרנא.

ג) גמ', לימא לגלוני זוזי הוא דבעי. ביאר הריטב"א, שגנבתם ממני, אי נמי של נכסי מלוג ורצה לאכול פירות כדן. והקשה הריטב"א, לימא הא ראי'ה יש במעות שאינם טמונים **כדלקמן** (עמוד ב'). ותירץ, דהשתא קסלקא דעתין דמתני' בכל אנפי איירי. ואין הכי נמי, כי פרקינן ראי'ה יש בשטר מתנה, הכא נמי בכיצא בה דליכא טעמא דגלוני זוזי, דהא ליכא למימר דבשטר מתנה דוקא מוקי לה, דהא טענת חזקה היא בין במכר ובין במתנה, ועלה דייקינן הא ראי'ה יש.

ד) גמ', המוכר שדה לאשתו קנתה כו'. ביאר הרשב"א, דהך מאן דאמר סבירא ליה, דכיון שמכר לה שדה במעות אלו, אודויי אודי לה שהמעות שלה. אבל **תוס' לקמן** (עמוד ב') **ד"ה ברם** פירשו בפירוש אחד, דגם מאן דאמר דקנתה, מודה דלגלוני זוזי בעי, ומכל מקום קנתה, דבמתנה ביקש ליתן לה.

ה) רשב"ם ד"ה אמר ליה, בתוה"ד, והא ליכא למימר דאי לא כתב לה שטר לא הוה יחבה זוזי כו' דכל כך לא מסיק כו'. אבל הריטב"א כתב, דהכי קאמר, כיון דקביל זוזי והדר כתב ליה שטרא, אפילו עבד לגלוני זוזי, הא הדר אקניה לה בשטרא. והקשה, מנא לן דהכי הוה. ותירץ, מדנקיט לה סתמא, משמע אפילו במקום שנותנין מעות, ואחר כך כותבים השטר. אמנם כתב, **דהבעל העיטור** הוכיח מכאן, שאדם קונה קרקע בשטר ראי'ה, אף שלא נכתב

ממתנה, דגבי מכר אמרינן, מדקפיד למשקל זוזי, לא אסתלק מפירא אלא דצריך הוא לזוזי, ולכן מכר, ולא משום דחפץ ליתן לה. אבל במתנה, כיון דלא קפיד למשקל זוזי, ליכא למימר דלזוזי קא בעי, ועל כרחך כי אקני לה לגמרי הוא דאקני לה. **ובשיטה מקובצת** כתב בשם הר"ר יהונתן, דטעמא משום דבמכר דיהבה זוזי, אינה בושא לומר לו שרוצה בפירות, ומדלא אמרה, שמע מינה דקנתה על מנת שפירות שלו, אבל במתנה בושא לומר לו, ואין לה מצח לשאול ממנו, ובאמת על דעת כן קבלה ממנו.

טו) תוס' ד"ה ברם, בסוה"ד, והא דכתב לה בלשון מכר. העיר הרש"ש, דלרבא אפילו היכא דהמכר קיים כגון במעות שאינם טמונים נמי אוכל פירות, ולא הוצרכו התוס' לטעמא דהמכר בטל, אלא אליבא דר' אלעזר.

טז) רשב"ם ד"ה רברבי, בסוה"ד, ועוד דאמרינן בעירובין אמר רב האי דמחדדן כו. בהגהות הב"ח (אות ד') כתב, **דבעירובין** (יג). הגירסא היא **רב**, אבל **הסמ"ג** (בסוף הלכות יום טוב) הביא מהירושלמי **ביצה** דאיתא התם **רב**. ועיין במהרש"ל שתמה על הרשב"ם, דעל כרחך רבי הוא בעירובין, כדמוכח בירושלמי. ובתוס' מנחות (קד). ד"ה מורינא כתבו, דהגירסא **רב**, ויש גורסים רבי משום עובדא דירושלמי.

יז) רשב"ם ד"ה לא מן הנשים, דאיכא למימר גנבום לבעליהן כו. וכתב הרשב"א, דרשב"ם ור"י פירשו דעל הרוב משל בעל הם נוטלים, וכל שכן דאיכא גילוי דעתא כשמפקידים אותם ביד אחרים. והקשה, אמאי לא יקבלו מהם ויחזירו לבעלים. ותירץ, דאיכא משום גילוי סוד. והוסיף, דהא דאסור לקבל מן האשה, היינו אפילו אם תאמר דהאשה נאמנת לומר שהם שלה לגמרי, מכל מקום אין לקבל הימנה, דגלויי דעתא איכא שמתכוונת להבריחם ולהטמינם, ואין לנו להכניס עצמינו למקום שיש צד ונדנד סיוע ידי עוברי עבירה.

יח) בא"ד, שמא גנבו מבית בעל הבית. ביאר בשו"ת מוהר"י הלוי (סימן ע"ד ד"ה גם אין), דהרשב"ם לא פירש דגנבו מאביהם, כיון דמיירי שאין להם אב, מדקתני **לקמן** (נב), ואם מת יחזיר ליורשיו, ולא קאמר יחזיר לאב.

יט) רשב"ם ד"ה יחזיר לאשה, ולא לבעל דאין לנו להחזיקה בגנתה. כתב הבית שמואל (סימן פו סק"ב), דאפילו אם אינה נאמנת לו, מכל מקום אין אנו מחזיקים אותה דגנבה בודאי, אלא חשש הוא שמא גנבה.

כ) רשב"ם ד"ה יחזיר לרבו, דמסתמא כל מה שקנה עבד קנה רבו. הקשה הרשב"א, אם כן אפילו מחיים יחזיר לאדון, ואמאי רק אחר מיתה, ומאי שנא עבד ומאי שנא אשה, הא באשה על כרחך תלינן שזה שזה נכסים שאין לבעלה רשות בהם, ואם כן אפילו בעבד נאמר כן. וכתב דצריך עיון בדברי הרשב"ם.

דף נב ע"א

א) גמ', קיבל מן הקטן יעשה לו סגולה. כתבו בחידושי הרמב"ן והרשב"א, דמעיקר הדין רשאי להחזיר לקטן, כיון שמחזיר למקום שנטל משם. אלא דלצאת ידי שמים קאמר דיעשה לו סגולה, ומשום השבת אבדה של תינוק, ומיהו אם החזיר לתינוק, אינו חייב לשלם. ועוד כתב הרשב"א, דמיירי הכא דוקא בשלא הגיע לעונת הפעוטות, דאילו בהגיע לעונת הפעוטות יחזיר לו.

ב) גמ', יעשה כפירושן ואם לאו יעשה פירושן לפירושן. הר"ף (כו): בדפי הר"ף גרס, יעשה כפירושן ואיכא דאמרי יעשה פירוש לפירושן. וכתב הרא"ש (בסימן נה), דאפשר לפרש דמיירי במקום דאמיד, ולפי זה מה שפסק רב במעשה דדביתיהו דרבה בר בר חנה דאי אמידא לך עשה כפירוש, היינו כלישנא קמא. דאילו לאיכא דאמרי אף בדאמיד יעשה פירוש לפירושן. או אפשר לפרש דמיירי בדלא אמיד, וללישנא קמא לעולם מהימני. ולפי זה, רב פסק כלישנא בתרא, דהיכא דלא אמידא לא יעשה כפירושן. וכתב, דלפי מה שפוסקים הגאונים בכל מקום כלישנא קמא, נכון לפרש כצד הראשון, כדי שיהיו דברי רב כלישנא קמא.

ג) גמ', אי מהימני לך עשה כפירושה. כתב השער המשפט (בסימן לג ס"ק א), דחזינן מהכא, דבמקום שאשה או עבד מעידין להוציא ממון, והנתבע דעתו סומכת על דברי העד, ומיהימין ליה משום דקים ליה בגויה, חייב הנתבע

לקנין. אבל הביא, דמורו סובר, דלא קונה אלא בכתוב בלשון מקנה, והא דקאמרינן הכא תקנה בשטר, ולא דחי דמיירי בשטר ראייה, היינו משום דסתמא נקיט, או אולי מנהגם היה לכתובו בלשון שטר מקנה. **ובעליות דרבינו יונה** כתב, דלא מצי טעין לגלויי זוזי נתכוונתי אלא היכא דטוען שאין כאן קנין כסף כיון שהמעות שלו, אבל אינו יכול לטעון שלא נתכוין להקנות בשטר, דליכא אונס שיבטל המכירה, דהקנאה גמורה לא תלינן בהערמה, והיה לו להזהר בכך דהקנאות לאו מידי דהשטאה הן.

ו) גמ' אבל בשטר מכר לא קנה עד שיתן לו דמיה. הקשה הרשב"א, אם כן יקנה בדמים ואין צריך לשטר. והביא, דיש אומרים דאיירי במלוה שאינו קונה ולכך צריך שטר. והקשה, דאם כן כשנתן דמים קנה בשטר, והדרא קושיא דהכא לדוכתה, דכי הדר כתיב לה שטר תקנה בו. ולכך פירש, דלא קנה עד שיתן דמים, היינו, דבאותה שעה קונה בדמים, ולא סגי בלא שטר במקום שכותבים את השטר, ולכך אם תימצא לומר דאין כאן דמים, כיון דלגלויי זוזי קא בעי, אם כן אף לא יקנה בשטר לחודיה עד שיפרש לו.

ז) תוס' ד"ה אף על פי, תימה דמאי רבותא כו'. ותירצו התוס' בקידושין (ט). **ד"ה אף על פי**, דכיון דכתיב ביה נתינה "אחר תיתי את ספר המקנה", סלקא דעתך דליבעי שוה פרוטה. והריטב"א תירץ, דסלקא דעתך, כיון דכולהו שטרי מגט נפקי, והתם כתיב "ונתן", וקא משמע לך, דאאותיות דגט קאי "ונתן", דלא בעינן בה שוה פרוטה, וכדאמרינן בגיטין (כ). כתבו על איסורי הנאה כשר.

ח) תוס' ד"ה ולמה כתב, בתוה"ד, וקשה דאמר בהמקבל כו'. והריטב"א תירץ, דהכא בידעינן ודאי שהיא מתנה בלי הערמה, והיינו דקאמר במתנה בקש ליתנה לו דידעינן דהכי הוה.

ט) בא"ד, בסוה"ד, ומיהו קשה לפירוש זה כו'. כתב הרש"ש, דיש לגרוס בתוס' "באי קנה סגיי", וביאר, דכוונתם למה שכתב הר"ן בקידושין (י): בדפי הר"ף בשם הרב אלברגלוני, דבקנין סודר קני אף דלא יהיב זוזי דאלימא מילתא דקנין.

י) גמ', אין להן עליו כלום. הקשה בחידושי הר"ן הא אשה נאמנת במעות שבידה לומר נכסי מלוג הן, וזו כיון שנתגרשה הרי הן שלה לגמרי. ותירץ, דהני מילי בשישנן ביד האשה, אבל הכא איירי שטוען הבעל ברי, וכיון שתופס נאמן. עוד תירץ, דכיון דמשני הגמ' "שאני התם דלא ניחא ליה כו'", היינו טעמא משום דאמרינן אנן סהדי שלא לזה ממנו, עד שידע בבירור שאותן מעות שלו הן, שאין לאשתו זכות בהן, שאם לא כן בודאי לא היה נעשה "עבד" לאשתו שהיא משועבדת לו.

יא) רשב"ם ד"ה לזה מן העבד, וכתב שטר מלוה ושעבד לו נכסיו. העיר בספר אילת השחר, אמאי בעינן לציין דשיעבד לו נכסיו, הא בלאו הכי מוכיח שפיר דאמרינן לגלויי זוזי הוא דבעי, דלכך אי אפשר לגבות. וכתב עוד, דבתירוץ הגמ' דלא ניחא ליה, על כרחך אין הפירוש דאיכפת ליה לשעבד נכסיו, אלא דאיכפת ליה לשעבד גופו, דאינו רוצה להיות בעצמו "עבד לזה", וממילא לא חל שעבוד נכסים אפילו אם ירצה לשעבדם, דבדליכא שעבוד הגוף, לא מהני שעבוד נכסים.

יב) תוס' ד"ה לזה מן העבד, תימה דמאי רבותא. כתב החזון איש (אבן העזר סימן עב ס"ק יז), דלכאורה בגרשה איכא רבותא, דאי היא תחתיו יש לומר דנאמן לומר דהן נכסי מלוג, אבל כשגרשה חייב לשלם, ואשמועינן דמהימן לומר שלי הן לגמרי.

יג) בא"ד, בסוה"ד, שיקנו לאחר שישתחרר ותתגרש. העיר בספר אילת השחר, היאך מקנה לעבד לאחר שישתחרר, הא כעת ידו כיד האדון. וכתב, דלפי מה שהביא הרשב"א בקידושין (כג): בשם הראב"ד דאיכא פלוגתא, האם אין העבד זוכה כלל או שזוכה והאדון זוכה ממנו, אתי שפיר, דאם הוא בר זכייה גם בהיותו עבד, שייך להקנות בהאי גוונא.

דף נא ע"ב

יד) גמ', במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות. פירש הרשב"ם ד"ה במתנה קנתה, דנותן בעין יפה נותן. וביד רמה (אות ר"ה) כתב, טעמא דשנא מכר

הטעם דאין נאמן ליטול חצי הטלית במיגו דאי בעי אמר כולה שלי, דמיגו להוציא לא אמרינן. והא מוקמינן בגמרא (ב): דמיירי אף במקח וממכר ושקיל זוחא מתרווייהו, ונמצא שכנגד מה שנוטל מהטלית יטול השני הדמים, ואפילו הכי נקטו התוס' דהוי מיגו להוציא. ולהכי ביאר, דסברת התוס' דפליגי על ה"ר דודי, משום דאיכא נמי ברי ושמא להוציא, דהרי המחזיק אינו יודע אם הם גנובים או לא, וכהאי גוונא מהני מיגו להוציא, כמו שכתבו בספר הכריתות והמרדכי, והביאם הש"ך (בכללי מיגו סימן פ"ב ס"ק ט"ו), דמיגו להוציא בברי ושמא, מהני. ואף דטענינן ללוקח, מכל מקום סבירא לתוס' דטענינן לא חשיב כטענת ברי, כדמוכח בדבריהם בבבא קמא (מו). ד"ה דאפילו.

יא גמ', ראייה בקיום השטר. פירש הרשב"ם בד"ה בקיום השטר, בתוה"ד, דכיון דקיימוהו בית דין בדקו השטר וחקרו וכו' שכל הכתוב בשטר אמת הוא. והקשה בחידושי הרמב"ן, דהא אמרינן בכתובות (קט). דבית דין חותמין על השטר אף על פי שלא קראוהו. ותירץ, דמכל מקום אורחא דמילתא הוא שקורין אותו, וכשקורין אותו אין מקיימין אלא אם כן קמו עלה דמילתא שפיר, ומכל מקום אם לא קראוהו כלל נמי מהני חתימתן. אי נמי, דאף שאין קורין את השטר, מכל מקום אין מקיימין עד שיקראו שם המלוה, שאין בית דין נוקקין לאדם לקיים שטר שאינו שלו. והרמב"ן עצמו ביאר, דהא דאמר רב ששת ראייה בקיום השטר, היינו משום דסבר כשמואל דעל האחין להביא ראייה, ולהכי כל דמקיים שטרו גובה בו. וראייה להאי פירושא, מהא דאמרינן בסמוך, הא רב הא שמואל הא רבה והא רב ששת מר כמאן סבירא ליה, דמשמע דפליגי רבה ורב ששת בפלוגתא דרב ושמואל. והא דבעינן מעיקרא ראייה במאי, [אף דכבר ידענו לפלוגתא דרב ושמואל], משום דמיבעיא לן מעיקרא אף אליבא דרב שמא אין צריך ראייה גמורה בעדים, ואפשר דסגי בשאר הוכחות ואמתלאות. ורבה פשיט דבעינן דוקא ראייה בעדים. ומימרא דרב ששת לא נאמר לפרש הא דמיבעיא לן ראייה במאי, דהספק היה אליבא דרב, אלא אגב אורחיה מיייתנן לרב ששת דפליגי לדינא ארבה.

יב גמ', אטו כל הני דאמרינן לאו בני חזקה נינהו. בפסקי הרי"ד איתא, לאו חזקה נינהו. וכן ביד רמה גרס לאו חזקה היא. נוחה ניחא יותר לפי מה דפירש הרשב"ם בד"ה אטו דהקושיא דנעל גדר ופרץ דקתני במתניתין הרי הוא חזקה. והגירסא "בני חזקה" יותר ניחא לפרוש התוס' לקמן (נג). ד"ה אטו. **יג גמ', אבל חזקה שאין עמה טענה כגון נותן מתנה וכו'.** כתב בעליות דרבינו יונה, דיש שהוכיחו מדקתני הכא מתנה, ולא קתני מבר, דבמכר לא מהני קנין חזקה. והא דקתני בקידושין (כו). דקרקע נקנית בחזקה, מיירי במתנה. ורבינו יונה כתב, דאף במכר מהני חזקה. והוכיח כן, מהא דמיייתנן בסמוך דתניא בקידושין דבי לוי נעל גדר ופרץ בפניו קנה, ולקמן (נג). בעינן עלה במתנה היאך, שמע מינה דהא דקידושין דבי לוי, מיירי במכר. וכן הוכיח הירד רמה לקמן (נג). וכתב רבינו יונה, דהא דקתני הכא בנותן, משום דאורחא דמילתא הוא דבמכר אין קונין בחזקה. (עיין שם). **יד רשב"ם ד"ה אבל בחזקה, בתוה"ד,** כיון דנעל וכו' בפני עדים, הרש"ש תמה, אמאי צריך בפני עדים, הא אמרינן בקידושין (סה): דלא איברו סהדי אלא לשקרי.

דף נג ע"א

א רשב"ם ד"ה ומה מכר, בתוה"ד, שהרי על מנת כן הוא מחזיק כדי לפרוע דמים למוכר. והירד רמה כתב, דבאופן דלא יהיב זוזי לא קנה בחזקה. אלא אם מוכר שדהו מפני רעתה, וכן אם המוכר חייב מעות ללוקח ומשלם לו בחוב זה תמורת הקרקע, קונה בחזקה לחודה. אבל בלאו הכי לא קני עד שיתן דמיה. [וכדאמרינן לעיל (נא)]. לגבי שטר. אבל העליות דרבינו יונה לעיל (נב): כתב, דחזקה עדיפא טפי, כיון שבגופה של קרקע מחזיק, וקני אף שלא נתן עדיין דמיה. **ב רשב"ם ד"ה והשתא קעילוי, בתוה"ד,** שקבע מנעול בדלת לנעול בו. כתב הרא"ש (בסימן נט), דמשמע מדברי הרשב"ם, דכיון שקבע מנעול קנה, אף

שלם. דהא הכא בסתמא הנכסים בחזקת הבעל, וכדאמרינן לעיל (נא): מתה האשה יחזיר לבעלה, ואפילו הכי חייבו רב להוציא הממון משום שמאמין לאשה. וכן הוכיח מהא דאמרינן בקידושין (סו), דעד אחד שאומר אשתך זינתה, אם מהימן ליה כבי תרי חייב להוציאה. וכן פסקו הטור ושלחן ערוך (באבן העזר סימן קטו סעיף ז), דאפילו על ידי קרוב ואשה הדין כן. וכי היכי דמהני בדבר שבערה, ואף שאין דבר שבערה פחות משנים, הכי נמי לענין ממון הדין כן. והנחל יצחק (סימן עה, ס"ק ה, ענף ג) כתב, דלגבי אשתך זינתה, כתבו הפוסקים דאין חייב להוציאה אלא לצאת ידי שמים, ואם כן הכי נמי גבי רבה בר בר חנא יש לפרש שאמר לו רב שחייב לצאת ידי שמים, אבל לא מדינא. או דמיירי שהממון לא היה בידו ממש אלא ביד נפקד, וכיון שאין מוחזקות גמורה לבעל, מהני ביה הא דמהימנא ליה. וכן בהא דתניא דכולן שאמרו בשעת מיתה יעשה כפירושן, היינו משום דמיירי כלפי הנפקד, ולגביו אין כאן הוצאת ממון.

ד גמ', רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאכיל מיניה תמרי. הרמב"ם (בפ"ז משאלה ופקדון ה"י) פסק כתרומיהו, דיקנה ספר תורה או דקל. והירד רמה והטור (באבן העזר סימן פו) פסקו, דיקנה דקל.

ה גמ', רב אמר עליו להביא ראייה. כתב הרשב"א בשם רבינו חננאל, שצריך להביא ראייה שהיה לו ממון כשיעור זה ממקום אחר. וכתב, דלפי זה מאי דאמרינן לקמן (בעמוד ב) אימור מעיסתו קימץ, היינו דוקא כשאומדים שיכול לקמן מעיסתו באותו השיעור. והרשב"א פליג עליה וכתב, דמשמע דאפילו אם אין בקימוצו לפי האומדן כשיעור זה, מהני, דהברכה אין לה שיעור וחלה על המועט כמרובה. וזכר לדבר ממאי דכתיב (במלכים א, יז, יד) "כד הקמח לא תכלה".

ו גמ', והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו. כתב בעליות דרבינו יונה, דדוקא באונות ושטרות אמר רב דעליו להביא ראייה, כיון שהממון עצמו אינו ברשותו. אבל כשיש מעות תחת ידו, נאמן לומר שהן שלו, כיון שהוא מוחזק בהן. וכן כתב בספר התרומות (שער מט, פרק טז, סימן א). אבל הירד רמה כתב, דהוא הדין כשמחזיק במטלטלין או בקרקעות, עליו להביא ראייה שהן שלו. לדעת רב. וכן כתבו התוס' לעיל (נא): ד"ה קבל, בסוה"ד, (לגבי אשה).

ז רשב"ם ד"ה אבא, רב, כך היה שמו. אבל רש"י בחולין (לה). ד"ה לאבא פירש, דשמואל היה קורא לרב "אבא" בלשון כבוד.

ח גמ', והא רבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא. כתב רש"י שבועות (מו): ד"ה מיתמי, דדוקא סיפרי דאגדתא עשוין להשאל ולהשכיר, דאין אדם עשוי ללמוד בהם תדיר, אבל שאר ספרים אינן עשוין להשאל ולהשכיר כיון שמתקלקלין. אבל התוס' בבבא מציעא (קטז). ד"ה והא רבא כתבו, דכל שכן שאר ספרים. וביאר בתוס' הרא"ש, דספרא דאגדתא גריעי טפי, כיון דהם מתורה שבעל פה ולא ניתנו ליכתב אלא משום עת לעשות לה'. [כדאיתא בגיטין (ס)].

ט גמ', והא רבא אפיק זוגא דסרבלא וכו' בדברים העשוין להשאל ולהשכיר. כתב הרמב"ם (בפ"ח מטוען ונטען ה"י), דמכאן ראייה לשיטתו (שם ה"ט) דסתם כלי שרגילים להשאילו לא מיקרי עשוי להשאל ולהשכיר, ודוקא אלו שתחילת עשייתן להשאל ולהשכיר אין בהם חזקה, מדהצריך רבא עדות שהיו כלים אלו עשויים להשאל ולהשכיר, ולולי שנתברר לו בעדים לא היה מוציא, ואף ששאר הזוגות והספרים ראויין להשאל ולהשכיר. וביאר הלחם משנה, דהכרחו של הרמב"ם שרבא הוציא דוקא בעדות שהיו עשוין להשאל, מדלא אמרו "מפני שהם דברים העשוין להשאל", אלא אמרו "בדברים", על כרחך הכוונה לומר, שנתברר בעדים שהיו דברים אלו עשוין להשאל ולהשכיר.

דף נב ע"ב

י תוס' ד"ה דברים, בסוה"ד, ולמורי ה"ר דודי נראה וכו' דהוי מיגו להוציא אף על פי שנוטל דמים שהוציא. והש"ך (בסימן קלג סקי"ג) כתב, דזו סברת רבינו תם, דפליגי וסבר דלא הוי מיגו להוציא, משום שנוטל דמים. והקצות החושן (בסימן פב ס"ק יב) הקשה, דהתוס' בבבא מציעא (ב). ד"ה וזה ביאר

כיון דאיכא דעת אחרת מקנה. אבל בסתמא, לא קני במתנה על ידי חזקה שמחזיק באחת, דמימרא דרבי יוחנן מיירי בין בנכסי הגר ובין במתנה. ובמכר דיהיב דמי כולן מהני אף כשלא פירש שיקנה כולן בחזקה זו.

(ז) גמ', ובא אחר והעמיד להם דלתות. התוס' לעיל (בעמוד א, בד"ה נעל המתחיל בדף נב:), כתבו, דמיירי דוקא בנעל הדלתות, אבל בלאו הכי לא קנה, דהוא נמי ליבני בעלמא אפיך. וכתב המהרש"ל (שם), דלפי מה שביארו התוס' בד"ה ליבני, דהטעם שהראשון לא קני, משום שהקרקע לא נשתבחה, שאין שראוי לדור בה, אם כן זה שהעמיד דלתות יש לו לקנות אף שלא נעל, שהרי מעתה ראוי לדיוורין ונשתבחה הקרקע. והמהרש"א כתב, דאינו מוכרח. וכן כתב בהגהות מיימוניות (בפ"ב מוכיה ומתנה ה"ט אות ו), דלפי מה שכתב הרמב"ם (שם) דהטעם שהראשון לא קנה, שהרי לא הועיל בגדר זה שהרי הוא רחב ביותר ומפולש ואין צורת אותו הבנין מועלת עד שיעמיד דלתות. שפיר יש לומר שהשני קנה בהעמדת דלתות לחוד, דאין בו החסרון שהזכיר הרמב"ם כלפי הראשון.

(ח) גמ', מאי טעמא קמא ליבני בעלמא הוא דאפיך. ופירשו התוס' בד"ה ליבני, דאף שחפר בקרקע לבנות היסוד, לא מהני. אבל הרשב"א כתב בשם הר"י מגאש, דמיירי דוקא כשבנה בלא שום חפירה, אבל אם חפר לצורך הבנין, קנה בחפירה זו. וכתב בחידושי הר"ן, שכן משמע בדברי הרמב"ם (פ"ב מוכיה ומתנה ה"ט), שכתב שהראשון לא עשה בגוף הקרקע כלום.

(ט) גמ', אמר רב יוסף אמה אמר רב חסדא וכנגד הפתח. וביאר הרשב"ם בד"ה וכנגד הפתח, דבמקום אחר טפי מאמה בעי. והרמב"ם (בפ"ב מוכיה ומתנה ה"ג) כתב, סייד בהן וכו' כמו אמה או יתר כנגד הפתח, קנה. וכתב הבית יוסף (בסימן ע"ה, יב), דמשמע מדבריו, דאף שהוא יתר על אמה, בעינן דוקא כנגד הפתח, ושלא כנגד הפתח לא מהני כלל.

(י) גמ', המציע מצעות בנכסי הגר קנה. הקשה הרשב"א, כיון דנפקא לן מדכתיב "ושבו בעריכם אשר תפשתם", במה תפשתם בישיבה, אמאי לא קני בישיבה או שכיבה בלא מצעות. ותירץ, דאפשר דבלא מצעות אין זה דרך הנאה. והתוס' רי"ד כתב, דבלא מצעות לא נהנה, כדאמרינן (בתורת כהנים ריש פרשת אחרי), אל תשכב בטחב. אבל התוס' בד"ה המציע פירשו, דבעינן דוקא מעשה של הצעת מצעות. וכן כתב הרא"ש (בסימן סא), דבעינן דוקא תשמיש חשוב, ולהכי לא קני בשכב על הקרקע או בהיו שם כבר מצעות. עוד כתב הרא"ש, דיראה דאם ערך שולחן ואכל, קני. ועיין באות הבאה.

(יא) גמ', המציע מצעות בנכסי הגר קנה ואנהרינהו עינין ממתניתא וכו'. עיין רשב"ם ד"ה הציע ורשב"ם ד"ה הגביה. ובחידושי הר"י מגאש ביאר, דהראיה מדקתני סבו הלבישו, דהיינו שהלביש הרב לעבד והוא דומיא דהצעת מצעות. וביאר הרשב"א, דקני במה שמייפה את הקרקע במצעות, והוי דומיא דסיווד וכיוד. [ואין צריך שישכב עליהן]. והרשב"א כתב, דפירוש זה צריך עיון, שלא אמרו סיווד וכיוד, אלא במייפה גוף הקרקע, אבל במציע מצעות אינו מייפה ומתקן בגוף הקרקע.

שלא נעל, כיון שאין מחוסר אלא נעילה. ולא דמי לבונה פלטרין ולא העמיד דלתות דאמרינן לקמן (בעמוד ב) דלא קני. ולפי זה, הוא הדין בהעמיד דלתות לחוד קני, בלא נעילה. ודלא כדברי הרשב"א בתוס' ד"ה נעל (המתחיל לעיל נב: בסוה"ד).

(ג) בא"ד, אבל סגר את הדלת וכו' דאין זה אלא מצוה לשמור בית חברו ומבריה ארי מנכסי חברו הוא כדלקמן בשמעתתין. ועיין בתוס' ד"ה בתוס' ד"ה נעל (המתחיל לעיל נב:), מה שחילקו מהא דמבריה ארי. ובחידושי הרמב"ן תירץ, דמבריה ארי לא אמרינן אלא היכא דרביע ארי עליה, שמעשיו מוכיחין עליו שלהבריה הארי עשה. וביאר הרמב"ן, דאף בנכסי הפקר דליכא מצוה, או בנכסי חבירו וחבירו נמצא שם, מכל מקום מזרו נפשיה להציל, כדי שלא יקראוהו מפסיד, ואין דרך הקנאה בכך. אבל בנעילת דלת, דלא רביע שם הארי, קנה. ועוד הביא הרמב"ן יש מפרשים, דנעל היינו דוקא שנעל ופתח, וכדאיתא בגיטין (עז:), תיחוד ותפתח. ולהכי לא דמי למבריה ארי. וכן כתב הרמב"ם (בפ"א ממכירה ה"י), דבעינן שינעול ויחזור ויפתח. וביאר הכסף משנה, דבלא שחזור ופתחו אין ניכר שעושה לצורך קנין, אלא שהוא נועל הבית בשליחות בעל הבית כדי לשמור מה שבתוכו. והרמב"ן דחה שיטה זו, מדקתני נעל גדר וכו' ולא קתני נעל ופתח. והכסף משנה (שם) כתב, דלשון קצרה היא.

(ד) בא"ד, משמסר לו מפתחות הרי בחזקת שוכר והוא הדין לגבי לקנותו וכו'. והתוס' המתחיל לעיל (נב:), ד"ה נעל הקשו, דבבבא קמא (נב). אמרינן דמסירת מפתח לא קני. והלחם משנה (בפ"ב מוכיה ומתנה ה"ג) ביאר כוונת הרשב"ם, דבאיכא דעת אחרת מקנה, ומוסר לו מפתח, קונה על ידי נעילה לחודה, ואין צריך תיקון מנעול. ומיושב מה שהקשו התוס' מגיטין (עז:), דחזינן דקני על ידי נעילה לחוד, דהתם מיירי בדעת אחרת מקנה. וכן כתב הפני יהושע בבבא קמא (שם). וביאר, דמסירת המפתח מיד ליד הוי כאמירת לך חזק וקני, המוכיח, שמה שנעל אחר כך אינו בתורת מצוה כמבריה ארי, אלא לשם קנין, ובצירוף שניהם מהני. והוכיח כן מדכתב הרשב"ם "ונעל במפתח בנכסי הגר אינה חזקה", שמע מינה דבמכר קני.

(ה) רשב"ם ד"ה האי מבריה ארי, בסוה"ד, או זורע. וברשב"ם לקמן (נד). ד"ה דשדא מבואר, דזריעה מהני לחזקה, דוקא באופן שמכסה הזרע בעפר.

דף נג ע"ב

(ו) גמ', אותה קנה חברתה לא קנה, פירש הרשב"ם בד"ה אותה דדוקא במכר קנה כולו על ידי שנתן דמי כולן ואישתעביד ללוקח כל השדות בשביל מעותיו. והידי רמה כתב, דאפילו במתנה קנה כולן, דדעת אחרת מקנה שאני, והכא מיירי דוקא בנכסי הגר. וכן כתב הרשב"א, דכל מאי דבעינן נתן דמי כולן, היינו משום שבמכר ליכא גמירות דעת לבעלים עד שיקבל הדמים. ובעלויות דרבינו יונה כתב, דמדחזינן דמהני במכר באופן שנתן דמי כולן, שמע מינה דהוא הדין במתנה, היכא דפירש לו הנותן שיקנה כולן בחזקה זו.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דר היומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, וככל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ה כאהבת חסד ה"כ בפ"ט)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-4102442 Sbma@kavnaki.net

http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124